

Považský pohár

Ukážky parkúru, jazdeckého umenia, ale aj hipoterapie a odovzdávanie daru - dvoch invalidných vozíkov pre zdravotne postihnuté deti z Centra sociálnych služieb v Novom Meste nad Váhom charakterizovali tentoraz II. ročník Považského pohára, ktorý sa uskutočnil 18. augusta v obci Kočovce. Pri odovzdávaní vozíkov nechýbal ani prezident Slovenskej humanitnej rady, Ivan Sýkora. Návštevníci na tomto podujatí mali možnosť stretnúť sa aj s ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny, Vierou Tomanovou.

Kočovský kaštieľ a jeho krásny park sú známe zaujímavé miesta aj z historického hľadiska. Málokto však vie, že práve tam našiel svoj domov aj jazdecký oddiel hipocentra pôsobiaci pri spoločnosti TC Kontakt, ktorá sa podieľala aj na organizovaní tohtoročného Považského pohára. Nebolo to len športové zápolenie, ale u milovníkov koní i návštevníkov intenzívne rezonoval podtón humanity pri prezentovaní snáh pomôcť najmä zdravotne postihnutým deťom. Práve im a ich blízkym, aj opatrovateľským inštitúciám, ktoré navštevujú, bol určený lákavý program. Našli tam nielen rozptýlenie, ale aj nádej na zlepšenie zdravotného stavu najmä tí, ktorí spoznali priam magickú moc hipoterapie.

Bola to príjemná, letná sobota, ktorú návštevníci tohto podujatia prežili v krásnom prostredí s ušľachtilými koňmi s vedomím, že vykonal kus prospešnej práce pre vlastné zdravie aj zdravie tých druhých, ktorí potrebujú pomoc. A nielen to, všetci si upevnili vzťah k prírode, relaxovali pri jazdeckom športe a ožili aj tradície spojenia človeka s koňmi. Slovenská humanitná rada bola prítomná a stotožnili sme sa aj so slovami, ktoré povedal predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja MUDr. Pavol Sedláček: „Vysoko oceňujem toto spojenie a vrelo odporúčam účasť na takýchto šľachetných podujatiach“, pretože Považský pohár nemohol nezanechať v účastníkoch hlboký zážitok a trvalú, pozitívnu stopu.

Margita Škrabáľková
Snímky: TC Kontakt

Dobro je prenosné

Určite sa aj vám stalo, keď ste uvideli trpiaceho človeka, napríklad bezdomovca ležiaceho na mraze alebo ochrnutého človeka na vozíčku či ak ste sa pozerali do smutných očí dieťaťa z detského domova, že ste si pomysleli, aký ste šťastný človek, lebo vás niečo podobné nepostihlo. Áno, my, „normálni“ ľudia, ktorí chodíme na vlastných nohách, vidíme, počujeme, máme strechu nad hlavou, by sme mali byť vďační za všetky tieto dary, vážiť si ich a byť pozorní ku všetkým, čo majú horší osud ako my a pomáhať im. Lebo nevieme, čo v budúcnosti čaká nás samotných. Uvedomujeme si to však všetci?

Nedávno som po ceste do práce videla slepca, ako s paličkou prechádza cez frekventovanú križovatku na bratislavskom Račianskom mýte. Dobešla som ho na zastávke. Chvíľu som ho pozorovala a uvažovala som, ako bude vedieť, na ktorý spoj nastúpiť, veď na tomto mieste zastavuje viacero autobusov a trolejbusov. Nebolo mi to ľahostajné, preto som k nemu podišla a spýtala sa ho. Chcel ísť smerom do Prievozu a hoci pre mňa bol vhodnejší iný spoj, rozhodla som sa, že mu pomôžem nastúpiť a aspoň kus cesty sa s ním zveziem. Prišla očakávaná dvestojednotka, oznámila som slepému mužovi jej príchod a zobrala som ho pod pazuchu. Sadol si hneď na prvé voľné sedadlo pri dverách. Bol asi štyridsiatnik, čisto oblečený, upravený, s hladkou vyholenou tvárou a príjemným vyžarovaním. Hoci by si to od neho nikto nenárokoval, s vrodenuou empatiou si odsadol k oknu, aby uvoľnil miesto vedľa seba niekomu druhému. Zostala som stáť v jeho blízkosti.

Eva Muchová
redaktorka

Pristúpila aj staršia pani a sadla si vedľa slepca. Asi po minúte zistila, že má vedľa seba človeka s bielou paličkou, pozrela sa naňho s akýmsi odporom a odsadla si ďalej. Vyrazilo mi to dych, ale na ďalšej zastávke sa dialo to isté. Opäť si jedna pani už-úž chcela sadnúť, ale ako keby ju niečo zarazilo a posunula sa ďalej. Naskočila mi husia koža a premkla ma ľútosť. Rozmýšľala som nad tým, čo títo ľudia cítia a na čo myslia vo chvíli, keď si odsadali od slepého muža. Báli sa, že bude od nich žiadať pomoc? Nechceli si komplikovať život, chceli sa vyhnúť kontaktu s postihnutým spoluobčanom? To by im naozaj robilo problém spýtať sa ho, kam cestuje a či nepotrebuje oporu pri vystupovaní?

Kde zostala ochota pomáhať, láska k bližnému, súcit a spoluúčasť? Čo títo ľudia urobia nabadúce, keď uvidia na chodníku ležať zraneného človeka alebo pred ich očami bude niekto mlátiť svoju obeť? Otočia sa chrbtom, zatvária sa, že nič nevidia, lebo sa ich to netýka? A čo ak oni sami budú raz potrebovať pomoc a natrafia na rovnako ľahostajného človeka? Je to dosť desivá predstava, ale nie nereálna.

Našťastie, dobrá a obetavosť je medzi ľuďmi stále ešte dosť. A najmä, je tu nádej, že napriek všetkému, svet bude predsa lepší. Lebo dobro je prenosné. Tí, čo sa im ho dostalo, ho odovzdávajú ďalším.

Eva Muchová

Športový deň pre postihnuté i zdravé deti

V deň 63. výročia SNP, 29. augusta popoludní sa v Kežmarku na starom futbalovom štadióne začalo nezvyčajné zábavno-športové podujatie pre zdravotne postihnuté, ale aj zdravé deti. Zástupcovia hlavného organizátora, Zvrchovaného rádu Maltézskych rytierov v SR, Peter Mikulášik a Peter Mariássy najprv privítali deti i hostí podujatia, ktoré sa uskutočnilo aj v spolupráci so Slovenskou humanitnou radou (SHR).

Deti si do sýtosti zašportovali, zaskákali, pobavili sa pri koníkoch, šantili s nafukovacou žirafou a vyskúšali si aj karaoke. Zabávali ich, ako aj dospelých návštevníkov i vzácní hostia ako obľúbený herec Michal Dočolomanský a Majster N. Ako povedal Ivan Sýkora, prezident SHR, ktorý sa prítomným prihovril: „Aj občerstvenia i gulášu zdarma bolo dosť pre všetkých. Bariéry medzi zdravými a postihnutými deťmi sa v tento vy-

Ivan Sýkora, prezident Slovenskej humanitnej rady, odovzdal vecné dary a materiálne pomôcky deťom so zdravotným postihnutím aj deťom zo sociálne slabých rodín, ktoré venovali Maltézsky rytieri.

darený deň na futbalovom štadióne naozaj rýchlo rúcali“.

Podujatie vyvrcholilo odovzdaním vecných darov a materiálnych

pomôcok deťom so zdravotným postihnutím, aj deťom zo sociálne slabých rodín, v cene spolu vyše 150 tisíc korún. Vecné dary venovali deťom Maltézski rytieri, ale na podujatie prispel aj regionálny darca, neziskový fond NEFO PSK, ktorého zástupca, Jozef Polačko, pred zrakmi prítomných odovzdal v prospech týchto detí peňažný dar 60 tisíc korún znázornený na veľkom symbolickom šeku.

Na podujatie prišlo vyše päťsto návštevníkov a tí, ktorí pricestovali zďaleka už deň predtým, mohli sa zúčastniť aj na vernisáži obrazov slovenského výtvarníka Benedikta Maleca žijúceho v Spojených štátoch amerických, ktorý prišiel, aby svoje výtvarné diela daroval Slovensku.

Margita Škrabáková
Snímky: archív

Pre deti bol pripravený celodenný program, v ktorom sa do sýtosti všetci zabavili spolu s Majstrom N.

Obsah:

Fotostĺpec: Považský pohár.	2
Úvodník: Dobro je prenosné	2
Športový deň pre postihnuté i zdravé deti	3
Aby sa svet stal lepším	4
Hľadá sa talent	5
Kde chýba jednota, chýba aj sila	5-6
Národná sieť inklúzie	6-7
Lekár radí: Prečo sú deti často choré	7-8
Ochorenia, ktoré spôsobuje pneumokok	8-9
Vakcína môže zachrániť stovky životov ročne	9

Indikačné obmedzenie	9
Predstavujeme: Združenie abstinencov Slovenska ..	10-11
Úspech vo svetovej fotosúťaži	12
Rozhovor: Život Rómov v nefalšovanej podobe	12-13
Treba sa báť staroby?	13-14
Púchovské bailando	14
Na konto Tesco-Charita roku pribudli ďalšie peniaze	14
Summary	15

Príloha Humanita Plus:

Alkohol, droga číslo jeden, problém spoločnosti (nielen alkoholikov)

Aby sa svet stal lepším

Veľa zaujímavého sa v ostatných mesiacoch udialo v zariadení pre tridsaťtri ťažko mentálne postihnutých klientov, Lepší svet, ktorí majú zabezpečenú komplexnú starostlivosť a touje toto zariadenie výnimočné. Leto klientom spestril nielen trojtýždňový rehabilitačný pobyt v Bulharsku a potom mesiac samostatného života na chate v krásnej slovenskej prírode, ktorú táto organizácia zakúpila za darované prostriedky z dvoch percent z daní z príjmov právnických a fyzických osôb.

Ide o neziskovú organizáciu, ktorá na všetko, čo potrebuje, samozrejme, nedostáva prostriedky od štátu. Preto získava peniaze aj prostredníctvom mnohých vlastných aktivít. Darí sa jej a môže byť príkladom iným, pretože workshopy a kurzy, ktoré zorganizovala, v takýchto zariadeniach nie sú bežné. Najmä ak ide o spojenie: chránené bývanie, chránené dielne a rehabilitačné stredisko. Navyše, v tomto pilotnom zariadení majú svoje miesto aj klienti postihnutí autizmom.

Umenie pomáha i postihnutým

Letné dni v Lepšom svete na Osuského 8 v Bratislave spestril aj sochársko-maliarsky workshop, na ktorý prijali pozvanie študenti 3. ročníka Akadémie umení z Banskej Bystrice. Prišli, aby pod vedením Mareka Halása, budúceho sochára, skrášili a skultúrnilo areál tohto zariadenia v Petržalke. Do tvorivého procesu sa zapojili aj viacerí klienti. Odborným umeleckým garantom bol akademický maliar Miroslav Cipár, ktorý tiež pomáhal. „Nadviazať pri umeleckej práci kontakt s postihnutým človekom je vec vždy veľmi individuálna, lebo jednotliví klienti sú veľmi rozdielni. Spomínam si, ako sme rozložili raz veľké papiere po zemi, ale bolo príliš teplo a akosi sa nikomu nič nechcelo. Vtedy som ponúkol, aby si niektorí klienti na tie rozprestreté papiere ľahli a že ich môžeme obkresliť. Jeden si ľahol a druhý ho začal obkresľovať. „Chytil“ ich tento nápad, zrazu boli všetci vzrušení a horúčavu i únavu prestali vnímať. Náš kontakt sa podaril“, spomínal akademický maliar Miroslav Cipár. Priezor do sveta každého z týchto klientov je naozaj zaujímavý a je námetom na dlhú diskusiu.

K našej debata sa pridal aj Štefan Piatrik, ktorý vytvoril pôsobivý obraz na okne spoločenskej miestnosti z vonkajšej strane žalúzií. Vonku pred budovou Lepšieho sveta sme sa zastavili pri inom, veľkoroz-

Obraz jednorožca na panelovej stene budovy zariadenia Lepší svet namaľoval akademický maliar Vladimír Kováč.

Súboj tigra a hada stvárnila z drevených konárov v záhrade Lepší svet študentka sochárstva Alžbeta Lišková.

mernom obraze, ktorý vznikol spoločne s klientami. Ako sa podarilo klientov vtiahnuť do jeho tvorby, nám porozprával akademický sochár Ľuboš Čierny: „Bola to veľmi zaujímavá spolupráca a som veľmi rád, že som sa mohol na tomto podujatí zúčastniť“. Tento obraz (ktorého fotografiu prinášame aj na obálke Humanity), tu zostane a bude ľuďom pripomínať, že nielen zdraví, ale aj postihnutí dokážu vytvoriť zaujímavé dielo, ak je dobrá vôľa a atmosféra, keď zdraví pomáhajú postihnutým. Tvorcami jednotlivých diel v záhrade Lepšieho sveta boli aj Matej Piatrik, Andrej Poliak, Alžbeta Lišková, ktorí tiež študujú sochárstvo.

Došlo aj na hudbu a tanec

Uskutočnil sa aj gitarový workshop zameraný na flamenco a kurz flamenca, pod vedením Ing. Jaroslava Barana, zakladateľa prvej skupiny flamenca v SR. Konali sa tu aj Dni otvorených dverí. Opäť sa potvrdilo, že platí príslovie: **Do tretice všetko dobré**, Preukázalo sa to počas tretieho, fotografického workshopu, ktorý sa uskutočnil 10. až 12. augusta s Martinom Vrabkom, jedným z najznámejších fotografov na Slovensku. Nechýbala ani prehliadka animovaného filmu pre malých i veľkých 18. a 19.

augusta s tvorivou dielňou animovaného filmu vo Vyhniach.

Každý, kto prišiel navštíviť Lepší svet a zavítal tam aj do kaviarničky a galérie, mohol sa oboznámiť i so súbornou výstavou diel popredných akademických maliarov: Miroslava Cipára, Petra Klúčika, Rudolfa Filu, Tomáša Krčméryho, Bohdana Jelínka, ale aj Ivana Popoviča, Jána Valtera, Daniela Pastirčáka a iných. Všetky aktivity, ktoré sa zameriavajú na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím, keďže sú dlhodobé, vyžadujú si pravidelnú spoluprácu dobrovoľníkov. Vytvára sa tak neustále priestor pre vzájomné stretávanie sa klientov Lepšieho sveta s verejnosťou. Cítiť tu vzájomnú toleranciu a vzájomný rešpekt. Prijemná atmosféra, ktorú ponúklo toto jedinečné zariadenie, bola nedávno aj počas výstavy, ktorú v Lepšom svete otvorili 4. septembra. Výstava sa koná v súvislosti s 21. ročníkom Bienále ilustrácií Bratislava, ktorý sa začal 7. septembra. Záujemcovia, milovníci umenia alebo zberatelia majú možnosť kúpiť niektorého z originálov majstra Cipára podporiť ľudí s mentálnym postihnutím a pomôcť tak osobne, aby sa aj ich svet stal lepším.

Margita Škrabáľková
Snímky: autorka

Hľadá sa talent

Vítazní amatérski výtvarníci Daniel Horák, Zuzana Ebringerová a Darina Okáliová-Komlóssyová.

Liga za duševné zdravie realizuje už tri roky s podporou sponzora celoslovenský projekt „Hľadá sa talent“. Cieľom je vyhľadávanie a podpora talentovaných ľudí, ktorým život skomplikovalo duševné ochorenie a u ktorých sa využívajú liečebné postupy arteterapie. Arteterapia, liečba umením, je syntéza výtvarného procesu a terapie - presnejšie, liečba psychiky prostredníctvom výtvarných aktivít.

Liga za duševné zdravie a farmaceutická sponzorská spoločnosť oslovila viacero nemocničných zariadení, aj zariadení mimo nemocničnej psychiatrickej starostlivosti s výzvou zapojiť sa do 2.ročníka uvedenej celoslovenskej výzvy. Cieľom bolo podporiť rozvoj arte-

terapiu v psychiatrických zariadeniach, oceniť amatérskych autorov, ktorým pri ich psychických poruchách pomáha krásna záľuba – výtvarná tvorivosť.

Do výzvy sa zapojilo 82 autorov z celého Slovenska a do Ligy za duševné zdravie bolo doručených 382 diel vo výtvarných technikách: maľba, kresba a koláž. Podľa vyhlásených kritérií bolo v tohtoročnej výzve ocenených 24 autorov. Výsledky boli vyhlásené koncom júna a slávnostné oceňovanie víťazov sa uskutoční na vernisáži výstavy diel ocenených autorov, ktorú organizuje Liga za duševné zdravie v rámci každoročnej jesennej informačnej kampane a celoslovenskej Zbierky Dni nezábudiek.

A ako hodnotí podujatie koordinátorka projektu „Hľadá sa talent 2007“

v Lige za duševné zdravie Mgr. Ria Bakošová?

„Tento rok sme sa venovali len tvorbe dospelých autorov, ktorí trpia psychickými poruchami. Zamerali sme sa na tri výtvarné disciplíny – maľba, kresba, koláž, ktoré sú všeobecne dostupné a rozšírené. Ocenili sme veľmi vysokú úroveň všetkých zaslaných prác. Objavilo sa niekoľko nových zaujímavých tvárí. Liga sa im bude snažiť pomôcť organizovaním výtvarných workshopov, kde budú mať možnosť zdokonaľiť sa vo svojich výtvarných zručnostiach a konzultovať svoje postupy s odborníkmi.“

Od 6. do 10. augusta tohto roka preto pripravila pre prvých desiatich víťazov tvorivé výtvarné stretnutie v Schaubmarovom mlyne v Pezinku. Týždňové sústredenie pre desať ocenených amatérskych výtvarníkov v rámci Výzvy HĽADÁ SA TALENT sa zameralo na fenomén krajiny, s heslom: **Krajina vo mne a umenie v krajine**. Stretnutie viedli profesionálni odborníci – akademický sochár Vladimír Kordoš a arteterapeutka Katarína Čermáková. Účastníci stretnutia získali v prvých dňoch teoretické vedomosti z histórie výtvarného umenia, o tom, aké sú možnosti stvárnenia krajiny vôbec, akými výtvarnými technikami a podobne. Počas ďalších dní sa priamo v prírode učili vnímať krajinu, zbierať inšpirácie, robiť si náčrty a na záver spracovali svoje dojmy do konkrétnych výtvarných diel.

Oľga Valentová
Liga za duševné zdravie SR
Snímka: archív LDZ

Kde chýba jednota, chýba aj sila

Nie nadarmo sa hovorí, že v jednote je sila. Potvrdzuje sa to aj na príklade bývalého Slovenského zväzu sluchovo postihnutých (SZSP), o ktorom sme na začiatku tohto roku v Humanite číslo 1/2007 napísali, že na mimoriadnom kongrese 7. októbra 2006 zanikol a že ho likviduje likvidačná komisia. Napísali sme tiež, že nepočujúci sa od nedoslýchavých oddelili a vznikla Asociácia nepočujúcich Slovenska (ANS) a neskôr aj Zväz sluchovo postihnutých (ZSP). Proces delenia sa však neskončil. Mnohí sluchovo postihnutí dnes napäto očakávajú, čo bude ďalej. Svoje názory a obavy niektorí z nich vyjadrili aj na stretnutí v auguste toh-

to roku v Bratislave, na ktorom sa zúčastnili aj redaktorky českého časopisu Gong z Prahy, ale aj Humanity. Na stretnutí sme si vypočuli názory zainteresovaných a z mnohých diskusných príspevkov sme za všetky vybrali názor odborníka, hodný zamyslenia.

„Nebožtík (Slovenský zväz sluchovo postihnutých) je mŕtvý a po zosnulom zostali pozostalí. Medzi pozostalými bývajú väčšinou problémy s rozdelením majetku. Slovenský zväz sluchovo postihnutých tiež mal nejaký majetok ako celok, ale aj vo svojich základných organizáciách. Kto ho teraz dokáže spravodlivo rozdeliť? Keď mimoriadny kongres prijal uznesenie, že likvidačná komisia ukončí

činnosť 31. marca 2007, predsedníčka likvidačnej komisie a ekonómka bývalého SZSP sa rozhodli, že likvidačná komisia bude pokračovať vo svojej práci do konca tohto roka. Sluchovo postihnutí si však na svojom augustovom stretnutí položili otázku: Kto im dal právo porušiť uznesenie uvedeného mimoriadneho kongresu? Žiaľ, aj likvidačná komisia bola zložená tak, že traja zástupcovia nedoslýchavých nemali šancu presadiť niečo na likvidačnej komisii, pretože likvidačná komisia sa skladala z troch zástupcov nepočujúcich, troch zástupcov rodičov nepočujúcich detí, predsedníčky likvidačnej komisie zo skupiny nepočujúcich, ekonómky a troch zástupcov nedoslýchavých, ktorí

proti ôsmim zástupcom nepočujúcich nemali šancu presadiť požiadavky nedoslýchavých. Takýto istý pomer síl (delegátov nedoslýchavých, ktorí boli v menšine v porovnaní s delegátmi zastupujúcimi nepočujúcich) bol aj na spomenutom mimoriadnom kongrese“.

Na viaceré negatívne dôsledky zániku bývalého SZSP poukazuje aj nasledujúci príklad, ktorý uviedol ďalší z prítomných zástupcov nedoslýchavých: „Vlani v auguste sme v Bratislave predstaviteľom vyššieho územného celku (VÚC) predložili projekt Krajského rehabilitačného centra v Petržalke, ktorého vybudovanie by si vyžadovalo asi 1,2 milióna korún. Keď sme sa (ja, ako zástupca nedoslýchavých a môj kolega

ako zástupca nepočujúcich) v Bratislave prišli opýtať v marci tohto roku predstaviteľov Bratislavského VÚC ako to bude s priestormi našich dvoch základných organizácií, o ktoré išlo a v ktorých sa malo vybudovať aj krajské rehabilitačné stredisko a ako to bude aj s peniazmi na toto rehabilitačné centrum, nám pracovníčka VÚC v Bratislave povedala, že Slovenský zväz sluchovo postihnutých zanikol a že žiadne peniaze na krajské rehabilitačné centrum neprídu. Nedávno som sa dozvedel, že vyšší územný celok zastavil dotáciu na naše spoločné krajské rehabilitačné centrum pre nedoslýchavých i nepočujúcich vraj preto, že to zavinili nedoslýchaví. Zostal som z toho nepríjemne prekvapený“.

Horšie je, že nežiaducich prekvapení, ktoré vznikli po zániku bývalého Slovenského zväzu sluchovo postihnutých, ako aj skutočností, ktoré nepomôžu ani nedoslýchavým ani nepočujúcim, je, ako sa zdá, priveľa. Koľko vody pretečie dolu Dunajom, kým sa problémy medzi obidvoma subjektami spravodlivo vyriešia, si dnes nikto netrúfa odhadnúť. Ďalšou nepríjemnou pravdou je, že v každej rodine, ktorej rodičia sa rozviedli, doplatili na ich rozvod väčšinou najviac deti.

Nie je našou úlohou teraz vyhodnotiť dianie po zániku SZSP, ale vývoj v organizáciách nepočujúcich i nedoslýchavých budeme ďalej sledovať a prinášať o ňom aktuálne informácie.

Mária Porubská

Ako znížiť hrozbu spoločenského vylúčenia

Národná sieť e-inklúzie

Európsky sociálny fond vydal pre tento rok výzvu s možnosťou získania grantu na projekt Národná sieť e-inklúzie s cieľom posilniť sociálnu inklúziu a rovnosť príležitostí na trhu práce prostredníctvom zlepšenia zamestnateľnosti skupín ohrozených sociálnym vylúčením.

Žiadateľom o tento projekt je Občianske združenie eSlovensko (<http://eSlovensko.sk>), ktoré sídli v Lučenci. (Kontaktná adresa je P.O.Box 66, 84000 Bratislava 4 a e-mail: eslovensko@eslovensko.sk. Jeho prezidentom je Ing. Miroslav Drobny).

Prvým partnerom projektu sa stala Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR – AOZPO SR (<http://www.aozpo.sk>), členská organizácia Slovenskej humanitnej rady, ako aj Únia miest Slovenska – ÚMS (<http://www.unia-miest.eu>), Ministerstvo financií SR a Občianske združenie „V záujme verejnosti“.

V projekte ide o pomoc dvom skupinám ľudí ohrozených sociálnym vylúčením. Uskutoční sa v 15 mestách Slovenska mimo Bratislavského kraja (pilotné mestá sú Košice, Prešov, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Trnava, Martin, Trenčín, Poprad, Prievidza, Zvolen, Michalovce, Spišská Nová Ves, Humenné, Bardejov). S realizáciou projektu sa má začať od septembra tohto roku a má trvať do augusta 2008 (12 mesiacov). Cieľom je vybudovať **Národnú sieť e-Inklúzie** v pilotných 15 regionálnych centrách

V týchto regionálnych centrách

treba vyškoliť 150 osôb zo skupín ohrozených sociálnym vylúčením, ktorých odporúčia partneri projektu, Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR (120 osôb) a jednotlivé pilotné mestá združené v Únii miest Slovenska (30 osôb z cieľovej skupiny absolventov a osôb nad 50 rokov).

A ako sa bude projekt realizovať ďalej? Absolventi školenia budú v regionálnych centrách následne pracovať a získavať prax 6 mesiacov a tak vyškolia ďalších, najmenej 1500 osôb zo skupín ohrozených sociálnym vylúčením. Strategickým cieľom projektu je návrh a odskúšanie modelu cielavedomého využívania moderných IKT ako efektívneho nástroja na rozšírenie možností sociálne vylúčených skupín obyvateľov a navrhnuť v spolupráci s partnermi Akčný plán pre Národnú stratégiu e-Inklúzie. Projekt má prepojenie na Operačný program Informačná spoločnosť.

Ciele projektu vychádzajú z ponímania e-Inklúzie tak, ako je táto problematika popísaná v tzv. **Ríšskej ministerskej deklarácii** z 11. júla 2006, podľa ktorej e-Inklúzia znamená: **všeobecnú dostupnosť informačných a komunikačných technológií (IKT) pre všetkých obyvateľov a využitie moderných informačných a komunikačných technológií na dosiahnutie čo najširšej spoločenskej inklúzie.**

Tak na Slovensku, ako aj v ostatných členských štátoch EÚ, sú **významné skupiny obyvateľov, ktoré žijú najmä v menej rozvinutých regiónoch a sú re-**

álne ohrozené masívnym spoločenským vylúčením. Tieto skupiny obyvateľov sú predovšetkým **starší spoluobčania v pracovne činnom veku** (predovšetkým veková skupina medzi 50 a 64 rokom života), ktorým chýba všeobecná znalosť a dostupnosť informačných komunikačných technológií, ako aj informačná gramotnosť, obyvatelia s nižším vzdelaním, obyvatelia vidieka, občania so zdravotným postihnutím, nezamestnaní, ako aj príslušníci rómskeho etnika.

Odhaduje sa, že tieto skupiny obyvateľov ohrozených sociálnym vylúčením v dôsledku nízkeho povedomia o možnostiach poskytovaných informačných a komunikačných technológií predstavujú v SR vyše polovicu ekonomicky činného obyvateľstva. Ríšská deklarácia si ale kladie za cieľ znížiť do roku 2010 na polovicu (z úrovne roku 2005) stupeň spoločenského vylúčenia takýchto ľudí, ktoré spôsobuje aj nedostatočné povedomie o možných výhodách informačných a komunikačných technológií.

Plán pre Národnú stratégiu eInklúzie

Národná sieť e-Inklúzie musí predovšetkým vzniknúť a byť inštituovaná v dostatočnom rozsahu a následne zmapovať východiskový stav v SR podľa výsledkov ktorého bude možné navrhnúť, v spolupráci s partnermi projektu, Akčný plán pre **Národnú stratégiu e-Inklúzie**. Po vypracovaní a schválení tejto stratégie bude možné začať s koordinovaným postupom všetkých rele-

vantných partnerov pri systematickom odstraňovaní dôvodov a následkov spoločenského vylúčenia, spôsobeného najmä nedostatočnou dostupnosťou a nízkym povedomím o možnostiach poskytovaných modernými IKT.

Plánuje sa školenie 150 poradcov - školiteľov pre e-Inklúziu na jednom mieste (bezbarierový hotel) v skupinách po 50 osôb (plus osobní asistenti a školitelia spolu 65 osôb) v troch cykloch po 1 týždni - 7 dní - 48 hodín), spolu 9 týždňov školení, to sú tri týždne (144 hodín) na osobu. Ďalej sa ráta s tzv. e-learningom školenia 2-krát 2 týždne (7 dní hotel - 14 dní doma - 7 dní hotel - 14 dní doma - 7 dní hotel, to je spolu 7 týždňov). Školenie má mať 3 časti: Rozšírenie zručnosti pri práci s IKT, Využívanie e-služieb (e-working, e-learning... a Sociálna práca).

Hlavné aktivity v prvej etape

Hlavné aktivity sa delia do dvoch častí (etáp), pričom treba najprv zriadiť a vybaviť Národné centrum e-Inklúzie - internetový informačný a koordinačný portál, **navrhnuť** vhodný model školení na cieľavedomé využívanie moderných IKT ako efektívneho nástroja na rozšírenie možností sociálne vylúčených skupín obyvateľov pri nachádzaní uplatnenia v spoločenskom a hospodárskom živote (strategická línia projektu I.), aktívne **spolupracovať** s partnermi z iných členských štátov (Holandsko, Fínsko, Nemecko...) a uplatňovať v praxi tzv. Best Practice v oblasti prevencie a odstraňovania sociálneho vylúčenia, **osloviť, vybrať a vyškoliť** 150 osôb (asi desať osôb pre každé regionálne centrum) zo skupín ohrozených sociálnym

vylúčením, pre prácu poradcov - školiteľov v regionálnych centrách e-Inklúzie (kontaktná činnosť I.).

Druhá etapa

V 7. až 12. mesiaci pôjde o vyriešenie otázok využívania IKT, osvetu a zamestnania, pričom sa najprv prostredníctvom 150 absolventov - poradcov, školiteľov má **vyškoliť** ďalších minimálne 1500 osôb (10 osôb na jedného člena Národnej siete e-Inklúzie) zo skupín ohrozených sociálnym vylúčením (kontaktná činnosť II.). **Ďalej** v spolupráci s inštitúciami miestnej samosprávy a organizácií zdravotne postihnutých osôb **informovať, vykonávať** osvetu o Národnej sieti e-Inklúzie, zvyšovať povedomie o rovnosti príležitostí a ponúkať možnosti na zvyšovanie úrovne digitálnej gramotnosti, predovšetkým v menej rozvinutých regiónoch, ako aj využiť skúsenosti projektu a **vypracovať** návrh zásad a princípov Akčného plánu Národnej stratégie eInklúzie a **pripraviť** návrh zásobníka projektov pre čerpanie zdrojov európskeho spoločenstva na predmetnú oblasť v rokoch 2007 až 2013 (strategická línia projektu II.) a **vyhodnotiť projekt** - „odovzdať“ vyškolených poradcov - školiteľov e-Inklúzie partnerským organizáciám (mestám, mestským úradom, mimovládny organizáciám ako AOZPO SR, prípadne aj pre štátny a súkromný sektor).

Ako pomôžu partneri

Občianske združenie eSlovensko, hlavný koordinátor, má na starosti mapovanie, vyhodnotenie a analýzu súčasného stavu tejto oblasti v SR, prípravu teoretických a praktických podkladov pre

školenia, organizáciu školení, prípravu internetového portálu - virtuálne centrum e-Inklúzia.

Asociácia občanov zdravotne postihnutých (AOZPO SR) pripraví teoretické a praktické podklady pre školenia, výber uchádzačov o školenia zo skupiny ľudí so zdravotným postihnutím prostredníctvom ich špecifických organizácií. Podporí tiež legislatívne zmeny v prospech vytvárania podmienok pre e-Inklúziu osôb so zdravotným postihnutím s využitím podkladov z dokumentu OSN „**Dohovor o právach ľudí so zdravotným postihnutím**“.

Únia miest Slovenska zasa podporí školenia v samosprávach, vyberie vhodné mestá v menej rozvinutých regiónoch Slovenska, uchádzačov o školenia zo skupín ohrozených sociálnym vylúčením so zameraním na menej rozvinuté regióny s využitím skúseností z „Best Practices“ na účasti na medzinárodnom projekte „Škola druhej šance“ i „Samospráva a Slovensko bez bariér“.

Ministerstvo financií SR má na starosti implementáciu smerníc EÚ a dokumentu OSN „**Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím**“ do legislatívy SR, spoluprácu pri vypracovaní **Národnej stratégie pre e-Inklúziu**, podporu a spoluprácu pri plnení úloh Akčného plánu e-Inklúzie do roku 2010 a ďalej prípravu Národného centra eInklúzia.

Občianske združenie „V záujme verejnosti“ má úlohu využiť skúsenosti z projektu „Vzdelávanie a príprava na zamestnanie znevýhodnených UoZ“ a úspešného „Poradensko-motivačného kurzu“.

(mš)

Lekár radí: Prvá a jediná vakcína proti pneumokokom na Slovensku

Prečo sú deti často choré

Baktéria Streptococcus pneumoniae (SP), skrátene pneumokok, patrí k najnebezpečnejším ľudským patogénom. Viac než tretina ľudstva nosí v sebe túto baktériu. Pneumokok má ochranný obal, ktorý zabraňuje obrannému mechanizmu ľudského tela ho zničiť. Pri znížení imunity u človeka môže pneumokok spôsobiť zápal stredného ucha, prínosových dutín, priedušiek, mozgových blán, pľúc, meningitídu alebo aj otravu krvi. Tieto ochorenia môžu skončiť smrťou

alebo trvalým poškodením zdravia pacienta, najmä neurologickým.

Pneumokokové infekcie sú najčastejšou príčinou ochorení a dokonca úmrtí detí vo svete. Podľa údajov Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), každoročne celosvetovo týmto infekciám podľahne vyše milióna detí vo veku do päť rokov. Dobrá správa je, že aj proti tejto baktérii medicína už pozná účinnú ochranu, a to preventívne očkovanie.

Prvá, konjugovaná vakcína proti pneumokokom, ktorou možno zaočkovať deti už od dvoch mesiacov veku, je od

MUDr. Pavol Šimurka, primár Detského oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Trenčíne.

Takto vyzerá pneumokok pod mikroskopom.

minulého roku dostupná aj na Slovensku. Podľa štúdie, ktorá skúmala výskyt pneumokokových infekcií detí na Slovensku, v sledovanom období od júla 2001 po júl 2003, v SR na pneumokokové infekcie zomrelo osem detí vo veku do päť rokov.

„Všetky tieto deti, ktoré zomreli následkom invazívnej pneumokokovej infekcie, by neboli zomreli, ak by boli proti pneumokokom zaočkované“, povedal zástupca Slovenskej pediatrickej spoločnosti, **MUDr. Pavol Šimurka**, primár Detského oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Trenčíne, ktorý sa na uvedenom výskume podieľal. „Spomínaných osem zomretých detí je však iba špička ľadovca. Predpokladáme, že detí, ktoré podľahnú na Slovensku pneumokokom, je oveľa viac. Niekedy je stav pacienta taký vážny, že si vyžaduje rýchlu antibiotickú liečbu a pôvodca ochorenia nestihne byť ani diagnostikovaný“, dodal doktor P. Šimurka.

„Preventívne očkovanie je najúčinnším prostriedkom proti mnohým vážnym infekčným ochoreniam. Vďaka zaradeniu očkovania proti baktérii Hemophilus influenzae do povinnej očkovacej schémy, sme vyhubili hemofila, na rade je pneumokok“, uviedol k novej vakcíne člen Výboru Slovenskej pediatrickej spoločnosti a prednosta Kliniky pre deti a dorast Nemocnice s poliklinikou F.D. Roosevelta v Banskej Bystrici, profesor **MUDr. Svetozár Dluholucký, CSc.**

Pneumokokové ochorenia sa liečia

antibiotikami, vo väčšine závažných prípadov si vyžadujú hospitalizáciu. Problematickosť a závažnosť pneumokokových infekcií zväčšuje ich vzrastajúca odolnosť voči jestvujúcim antibiotikám, čo môže viesť aj k zlyhaniu liečby. Pozitívnym dôsledkom zaočkovania proti pneumokokom je zriedkavejšia chorobnosť dieťaťa, jeho rodičov a starých rodičov. V konečnom dôsledku toto očkovanie prináša veľké úspory na antibiotikách v ambulantnej liečbe a aj na nákladoch na hospitalizáciu.

Následky pneumokokových ochorení

Následky pneumokokových ochorení môžu byť katastrofálne a omnoho vážnejšie, než následky iných infekčných ochorení. Napríklad, meningitída spôsobená pneumokokom je síce zriedkavejšia ako meningitída spôsobená meningokokom (meningitída B alebo C). Pneumokoková meningitída (PM) je podstatne závažnejšia. Úmrtnosť detí, ktoré mali PM, je vyše 15 percent, čo je sedemkrát viac než deti, ktoré mali meningokokovú meningitídu a štyrikrát viac ako deti, ktoré mali meningitídu spôsobenú hemofilom. Celkovo u všetkých vekových kategórií je úmrtnosť na PM ešte vyššia a predstavuje 20 percent! Okrem toho, deti, ktoré prežijú pneumokokovú meningitídu, majú dvakrát vyššiu pravdepodobnosť trvalého neurologického poškodenia ako deti, ktoré prekonajú meningitídu spôsobenú meningokokom alebo hemofilom. Podľa posledných štúdií jedno zo šiestich detí, ktoré prežilo pneumokokovú meningitídu, je mentálne postihnuté, u jedného zo siedmich takých detí sa vyvinie epilepsia či iné záchvatové ochorenie a jedno zo štyroch takýchto detí ohluchne. Až 60 percent detí, ktoré prekonali PM a vyliečili sa, má nejaké trvalé poškodenie zdravia.

Mimoriadne nebezpečná

Ak sa pneumokok dostane do krvného obehu a tam sa rozmnožuje, hovorí

me o pneumokokovej bakterémii, ktorá môže spôsobiť otravu krvi a následné poškodenie orgánov. Posledné štúdie hovoria o 20-percentnej úmrtnosti na pneumokokovú bakterémiu.

Pneumokok však najčastejšie spôsobuje zápal pľúc bakteriálneho pôvodu u detí do dvoch rokov veku. Na tento typ zápalu pľúc zomiera najviac pacientov. Väčšina starších detí sa zo zápalu pľúc vylieči, ale nebezpečný je pre najmenšie deti. Vážna komplikácia pri pneumokokovom zápale pľúc je hnisanie.

Vakcína na celý život

Konjugovaná vakcína proti pneumokokom je určená deťom vo veku od dvoch mesiacov do päť rokov. Deti vo veku 2 až 6 mesiacov treba zaočkovať dva až štyrikrát, v závislosti od veku dieťaťa. Deti vo veku 7 až 11 mesiacov treba zaočkovať trikrát. Deti vo veku 1 až 2 roky treba zaočkovať dvakrát. Deti staršie ako 2 roky stačí zaočkovať len jeden raz. Konjugovaná vakcína proti pneumokokom chráni človeka celoživotne a preočkovanie po rokoch nie je potrebné.

Koho treba zaočkovať

Rizikovou skupinu tvoria deti do dvoch rokov veku trpiace chronickým respiračným alebo kardiologickým ochorením, s poruchou metabolizmu, obličiek alebo imunity, ktoré nemajú alebo im nedostatočne funguje slezina. **Od 1. júla tohto roku sa však táto riziková skupina, ktorej očkovanie konjugovanou vakcínou hradí zdravotná poisťovňa, rozšírila.** Zdravotná poisťovňa uhradza toto očkovanie podľa presne definovaných diagnóz, zoznam ktorých uvádzame v nasledujúcom príspevku.

O tom, či vaše dieťa patrí do rizikovej skupiny detí a či má nárok na úhradu očkovania zdravotnou poisťovňou, sa informujte u svojho pediatra. Proti pneumokokom by mali rodičia dať zaočkovať aj deti do päť rokov veku, ktoré navštevujú predškolské zariadenia.

Ochorenia, ktoré spôsobuje pneumokok

Baktéria Streptococcus pneumoniae, pneumokok, sa usídľuje v nosohltane mnohých ľudí bez toho, aby bezprostredne spôsobila ochorenie. Z týchto nositeľov sa pneumokoky prenášajú kvapôčkovou infekciou, napríklad kašľom alebo kýchnu-

tím. Štatistiky uvádzajú prítomnosť pneumokoka u 40 – 60 percent detí v predškolskom veku. Pri znížení imunity, keď organizmus prekonáva nejaké bežné ochorenie, sa zvyknú aktívovať a skomplikovať jeho, ináč ľahko liečiteľný priebeh.

Zápal pľúc

Zápal pľúc je zápal pľúcneho tkaniva a je spôsobený baktériami, vírusmi alebo hubami. Najčastejšou príčinou zápalu pľúc bakteriálneho pôvodu je pneumokok. Priemerná doba hospitalizácie pri zápale pľúc je 15 dní a priemer-

ná dĺžka antibiotickej liečby 13 dní. Hnisanie, čo je vážna komplikácia pri zápale pľúc, je najčastejšie práve pri pneumokokovom type ochorenia.

Meningitída

Je to ochorenie, pri ktorom sa dostávajú baktérie až do centrálného nervového systému. O závažnosti meningitídy spôsobenej pneumokokom svedčí

aj skutočnosť, že približne 25 percent prípadov tohto ochorenia končí u malých detí úmrtím. Deti, ktoré sa vyliečia z tohto ochorenia, sú často natrvalo postihnuté. Podľa posledných štúdií, jedno zo šiestich detí, ktoré prežilo pneumokokovú meningitídu je mentálne postihnuté. U jedného zo siedmich detí sa vyvinie epilepsia alebo iné záchvatové ochorenie a jedno zo štyroch ohluchne.

Celkovo šesťdesiat percent detí, ktoré sa z pneumokokovej meningitídy vyliečili, má nejaké trvalé poškodenie zdravia.

Pneumokoková bakteriémia

Je to nebezpečné ochorenie, keď sa pneumokok dostane do krvného obehu a tam sa rozmnožuje. Môže viesť až k otrave krvi (sepsy) a následnému poškodeniu orgánov.

Vakcinácia zachráni ročne stovky životov

Na Slovensku je konjugovaná vakcína proti pneumokokom pre deti dostupná od minulého roku. Novinkou ale je, že od 1. júla 2007 sa rozširuje riziková skupina detí, ktorým očkovanie hradí zdravotná poisťovňa takmer v plnej výške.

Vzhľadom na závažnosť pneumokokových ochorení hradia zdravotné poisťovne od 1. júla 2007 očkovanie proti pneumokokom všetkým deťom do 2 rokov, ktoré:

- sa narodili predčasne (do 37. týždňa)
- mali nízku pôrodnú hmotnosť (do 2 500 g)
- mali opakovaný zápal stredného ucha alebo bol potrebný zásah otorinolaryngológa
- majú špecifické chronické respiračné alebo kardiologické ochorenie
- majú špecifické poruchy metabolizmu, obličiek alebo imunity
- nemajú alebo im nedostatočne funguje slezina.

Pre deti z týchto rizikových skupín sú pneumokokové infekcie najnebezpečnejšie. Zdravotná poisťovňa hradí očkovanie len deťom do veku 2 rokov. Po prekročení tejto vekovej hranice hradí očkovanie u vyššie spomínaných detí rodič sám.

„Považujeme za veľký pokrok skutočnosť, že komisia pre imunizáciu vypracovala a Kategorizačná komisia schválila jednotlivé „rizikové“ diagnózy u detí do 2 rokov, u ktorých je očkovanie proti pneumokokom hradené zo zdravotného poistenia. Predstavuje to významný krok v prevencii závažných pneumokokových ochorení u týchto vysoko rizikových detí. Ďalším krokom by malo byť povinné očkovanie všetkých detí – tak ako je to v ďalších 13 krajinách Európy,“ uviedol k tejto téme primár Detského oddelenia NsP v Trenčíne MUDr. Pavol Šimurka.

O opodstatnenosti očkovania detí

proti pneumokokom svedčí aj nedávne rozhodnutie Európskeho úradu pre kontrolu liečiv (EMA), ktorý na základe predložených klinických dôkazov schválil nové indikácie pre konjugovanú vakcínu proti pneumokokom, a to indikáciu na aktívnu prevenciu zápalu stredného ucha a zápalu pľúc spôsobeného pneumokokom.

„Odhaduje sa, že takmer 50 percent akútnych zápalov stredného ucha spôsobuje pneumokok. Po tom, čo sa vo Fínsku začalo intenzívne očkovanie detí proti pneu-

umokokom, znížil sa počet chirurgických výkonov pri akútnom zápale stredného ucha o 40 percent,“ potvrdila nám prednostka Detskej ORL kliniky LFUK v Bratislave, **Doc. MUDr. Jana Jakubíková, CSc.** Na Slovensku pritom ročne podstúpi operáciu stredného ucha viac ako dvesto detí.

S cieľom vyhodnotiť dosah vakcinácie na zdravie populácie a tiež jej farmakoekonomické aspekty sa v 10 krajinách Európy realizuje farmakoekonomické sledovanie s použitím modelu účinku vakcinácie konjugovanou vakcínou proti pneumokokom na zdravie populácie. Táto farmakoekonomická štúdia realizovaná aj na Slovensku ukázala, že plošné očkovanie novorodencov proti pneumokokom by zachránilo ročne 125 životov, z toho 8 životov malých detí a 117 životov dospelých v dôsledku tzv. herd immunity, nepriameho pôsobenia vakcíny na zníženie výskytu patogénneho pneumokoka v komunite. Štúdia tiež ukázala, že by sa v populácii zabránilo viac ako 8 000 prípadom ochorení spôsobeným pneumokokmi. Celkovo by sme vakcináciou zachránili ročne 2 358 rokov v prospech života ľudí.

Indikačné obmedzenie

Pre deti, ktoré sú najviac ohrozené invazívnymi pneumokokovými ochoreniami je od 1. 7. 2007 zabezpečená úhrada zdravotnou poisťovňou podľa indikačného obmedzenia.

Indikačné obmedzenie: Vakcína sa môže indikovať u detí do dvoch rokov veku

1. dispenzarizovaných pre nasledovné chronické ochorenia:

a) dýchacích ciest:

- J 45 Astma
- J 47 Bronchiektázie
- Q 32-33 Vrodené chyby priedušnice, priedušiek a pľúc
- P 23-28 Perinatálne vzniknuté respiračné poruchy

b) srdcovo-cievneho aparátu

- Q 20-25 Vrodené chyby srdca

c) metabolické poruchy

- E 10 Diabetes mellitus 1 typu,
- E 70, E 71, E 72, E 75, E 76 E 77, E 78, E 79 Poruchy metabolizmu aminokyselín,
- lipidov, purín a pyrimidínu
- E 84 Cystická fibróza

d) renálne poruchy

- N 04 Nefrotický syndróm
- N 18, N 19 Zlyhanie obličiek

e) imunitné poruchy

- A 39-41 Stav po prekonanej purulentnej meningitíde resp. septikémii
- B 20-24 Choroba vyvolaná vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti (HIV)
- C 00-97 Všetky zhubné nádory vyžadujúce si komplexnú protokolárnu liečbu
- D 55-59 Hemolytické anémie
- D 70 Agranulocytóza
- D 71 Funkčné poruchy polymorfonukleárných leukocytov
- D 72 Iné poruchy bielych krviniek
- D 73 Choroby sleziny
- D 76 Choroby postihujúce lymforetikulárne tkanivo a retikulohistiocyty
- D 80 Imunitná nedostatočnosť s prevahou poruchy protilátok,
- D 81 Kombinovaná imunitná nedostatočnosť
- D 84 Iné imunodeficiencie
- H 66 Hnisavý a nešpecifikovaný zápal stredného ucha
- (min. 3x, vyžadujúci ORL intervenciu)
- P 05-07 Nízka pôrodná hmotnosť (do 2500 g, prematurita (GV 37. týždeň)
- Q 89 Vrodené chyby sleziny
- Q 90-91 Downov syndróm, Edwardsov, Patauov syndróm

2. pred splenektómiou s funkčnou alebo anatomicou aspléniou.

Rubriku Lekár radí pripravila:

Margita Škrabáková

Snímky: archív

Predstavujeme

Združenie abstinentov Slovenska

Združenie abstinentov Slovenska (ďalej ZAS) je mimovládne, nezávislé a nepolitické občianske združenie s celoslovenskou pôsobnosťou. Vzniklo 5. septembra 1995. Je otvorené všetkým fyzickým, aj právnickým osobám, ktorých cieľom je iniciatívne, osobným príkladom podporovať a propagovať zdravý a triezvy životný štýl. Členskou organizáciou Slovenskej humanitnej rady sa združenie stalo v decembri 1996. Sídлом ZAS-u je Rohožník a jeho prezidentom je Pavol Podmajerský, ktorého sme oslovili v rozhovore.

Piateho septembra uplynulo už 12 rokov od vzniku vášho združenia. Ak by ste mali bilancovať, ktoré úspechy za tých 12 rokov vášho pôsobenia by ste vyzdvihli?

Z každodennej praxe vidíme, že problém patologických závislostí sa rieši zväčša represívne, prípadne formou liečby. Doliečovanie je mimo centra pozornosti štátnych i samosprávnych orgánov. Považujeme za správne, aby sa abstinentská kultúra stala súčasťou bežného života. Aby abstinent v bežnej spoločnosti nebol exotom. Ponúkame i samotným abstinujúcim, aby sa vlastným pričinením podieľali na svojej liečbe a prevencii prenosu závislostí na nasledujúce generácie. Aby sa minimalizovali negatívne „duplikačné životné scenáre“. Sme si istí, že v spolupráci so štátnymi inštitúciami, samosprávnymi orgánmi i mimovládnymi organizáciami, sponzormi sa nám podarí zvyšovať vedomostnú úroveň začínajúcich abstinujúcich i širokej verejnosti. Sme presvedčení, že dokážeme položiť reálne základy systematickej spolupráci štátnych a samosprávnych orgánov s mimovládnymi organizáciami. Keď zoberieme do úvahy, že pri vzniku nášho Združenia abstinentov Slovenska nám bol predpovedaný skorý koniec a nikto neveril, že prežijeme dlhšie ako rok, je to veľký úspech. Za dvanásť rokov sme si získali uznanie i ocenenie našej práce na Slovensku i v zahraničí a dnes už nikto nepochybuje, že máme miesto v našej spoločnosti.

V čom sa vám darí a v čom vidíte

ešte rezervy zveladenia vašej práce?

Ročne je na Slovensku liečených asi desať tisíc ľudí závislých od alkoholu a asi dvetisíc ľudí závislých od ilegálnych drog. Rok po liečbe abstínuje asi 60 percent liečených. Po piatich rokoch abstínuje už len 20 – 25 percent z nich. Pri týchto reálnych číslach môžeme pomerne presne odhadnúť škody spôsobené výpadkom z pracovného procesu, aj náklady na zabezpečenie zdravotníckej starostlivosti (terapia odvykania, medikamentózna liečba, cirhóza pečene, psychózy...). Nevieme však, ako sa alkohol a iné drogy podieľajú na vzniku kardiovaskulárnych a onkologických ochorení, na cukrovke či mnohých ďalších interných ochoreniach. Rovnako nevieme zrátať, aké škody spôsobuje „neutilmená závislosť“ na psychickom zdraví rodinných príslušníkov v podobe depresii, neuróz a psychosomatických ochorení. Naštartovanie liečených do abstinencie a ich následné dlhoročné udržiavanie v triezvom stave, však šetrí nielen peniaze štátu, ale zvyšuje aj kvalitu života rodín so „závislým“ človekom. Naším cieľom je, aby percento liečených závislých po piatich rokoch abstinencie bolo čo najvyššie. Naša organizácia poskytuje priestor na sociálne služby v oblasti patologických závislostí, doliečovania a prevencie sociálno-patologických javov, aj vybudovanie nového zdroja pomoci - sociálneho poradenstva (sociálnej interakcie) aj v tejto oblasti zdravotnej prevencie a prevencie sociálno-patologických javov. Rovnako je prioritou aj zlepšenie činnosti našej organizácie. Chceme prispieť k rozšíreniu odborných vedomostí a praktických zručností členov v sociálnej práci prostredníctvom vzdelávania, výcvikov, stáží a ďalších aktivít pre členov Združenia abstinentov Slovenska i partnerských organizácií. Zabezpečiť vzdelanie pracovníkov pre poradenský proces a zlepšiť sociologickú, aj psychologickú spôsobilosť liečených abstinujúcich-závislých, ktorí majú chuť a možnosť pracovať ďalej v svojpomocných skupinách. Pretože zdravotníctvo nemôže pokryť všetky formy doliečovacích aktivít a ani to nie je bežné v praxi iných krajín, je nevyhnutné začať systematicky využívať potenciál svojpomoci a podporovať vznik svojpomocných skupín. Ťažisko činnosti v týchto skupinách budú vykonávať lieče-

ní závislí, ich rodinní príslušníci i sympatizanti. Vyškolených sociálnych poradcov, kvalifikovaných lídrov skupín máme málo a práca v kluboch a skupinách je viac vecou sociálneho poradenstva a obojstrannej interakcie, než medicínskej liečby. Za svetovými trendami zaostávame, to ale neznamená, že nemáme začať.

Koľko má vaša organizácia členov individuálnych a koľko kolektívnych a ktorí z nich sú najviac agilní?

Máme približne 3500 členov združených v 37 kolektívoch. Naši členovia sú dobrovoľníci a tu musím vyzdvihnúť prácu všetkých, raz je aktívnejší jeden, potom druhý, v rámci možností.

Počas svojho pôsobenia ste sa venovali primárnej i sekundárnej prevencii, čiže pomáhali ste a pomáhate ľuďom, ktorí sa liečia, aj ktorí sa odvykali od závislosti na alkohole. Ktoré tohtoročné podujatia týkajúce sa prevencie by ste vyzdvihli?

Situácia u nás vyžaduje podporovanie existujúcich svojpomocných a vznik nových skupín, aj netradičných prístupov k tejto problematike (aj preto, lebo z roka na rok sa drasticky znižujú prostriedky na liečbu a na prevádzku zdravotníckych zariadení). Rôzne kluby pracujú na rôznych úrovniach, ale aj v literatúre sa popisuje, aká dôležitá je účasť terapeutov na aktivitách klubov, čo vždy nie je možné. Aby kluby nestagnovali, vidíme potrebu ponúknuť možnosť vzdelávania a práce na sebe členom klubov, ktorí by boli schopní pracovať s inými, ponúknuť im atraktívny program a vedeli posúdiť dynamiku klubových stretnutí a využiť ju na riešenie rôznych situácií, ktoré nastanú. Stanovené ciele dosahujeme pravidelnými stretnutiami vybraných abstinentov, ktorí dokázali pracovať na sebe zlepšiť svoj vlastný život. Získané poznatky dokázali efektívnejšie využívať na komunikáciu, vnímanie a prežívanie tých, ktorí sa zúčastňujú na svojpomocných aktivitách.

Podávate pomocnú ruku aj ľuďom, závislým od alkoholu, ktorí sa sami zatiaľ ešte nedokázali rozhodnúť pre liečbu svojej závislosti, prípadne pomáhate ich rodinám?

Pre príbuzných, ktorých člen rodiny je postihnutý závislosťou, je tento problém veľkou neznámou. Neuvedomujú si, že vlastne tento človek je chorý a nie je to zlozvyk, ale veľmi ťažká choroba, ktorú sprevádza utrpenie tých, ktorí sa na to pozerajú triezvymi očami. Máme stránku na teletexte, internetovú stránku, publikujeme v tlači, vystupujeme v rozhlas

i v televízii, poriadame pobyty pre celé rodiny. Pobyt je veľkým zdrojom informácií a vedomostí pri poskytovaní pomoci svojim rodinným príslušníkom postihnutým závislosťou. Lebo rodina má zásadný význam pre liečbu a doliečovanie závislosti, pri podpore člena rodiny, ktorý sa rozhodol zbaviť sa závislosti i pri prevencii u detí a mládeže. Málokto rodičia detí veria tomu, že by ich deti mohli začať piť. A tak im musíme ukázať riziká, ktoré hrozia ich deťom. Vidia svoje deti ako primladé na to, aby začínali s alkoholom, tabakom a inými drogami. Výskum jasne uvádza pitie v ranom veku ako rizikový faktor návyku na alkohol. Pretože alkohol sa stal spoločenským javom, veľa rodičov ho nepokladá ani za drogu ani za nebezpečný. Najlepším činom je, začať ich upozorňovať na nebezpečenstvá a devastujúce účinky alkoholu na deti. Mnohí rodičia nechápu protidrogovú a protialkoholickú prevenciu ako súčasť svojej zodpovednosti. Vzdelávanie je však prostriedkom, ako začať boj s týmto neduhom. Jednotlivé rodiny si formou nezáväzných a neformálne organizovaných rozhovorov vymenia skúsenosti. Povedia, čo funguje, čo je ohrozujúce, na koho sa môžu obrátiť, prípadne komu môžu pomôcť. Cieľom motivačno-relaxačných pobytov pre rodiny je ukázať, že niečo také jestvuje a v prípade záujmu ich usmerniť ako možno zmysluplne využívať voľný čas na spoločné vychádzky do prírody, športové a iné súťaže ich detí, rodičov s deťmi i s partnermi. Najzákladnejším prvkom celej akcie je rekreačná aktivita. Tiež na našej internetovej stránke www.abstinenti.sk poskytujeme poradenstvo.

Nie ste uzavretá societa, o tom svedčí aj vaša bohatá osvetová činnosť. Na ktoré novšie brožúry zamerané na prevenciu alkoholizmu by ste mohli upozorniť a kde sa k nim záujemcovia môžu dostať?

Žiaľ, v poslednej dobe sme z finančných dôvodov nemohli vydávať nové brožúry, sme v určitom štádiu rokovania, ktoré, veríme, že dopadnú dobre k vzájomnej spokojnosti a naša publikačná činnosť bude opäť bohatá. Všetky naše materiály sú dostupné na našej internetovej stránke www.abstinenti.sk.

S kým na Slovensku najlepšie spolupracujete a kto vám v tomto roku pomohol?

Spolupracujeme s organizáciami zaoberajúcimi sa problematikou drog, školami, zdravotníckymi zariadeniami, štátnymi inštitúciami, mimovládny

organizáciami nielen doma, ale i v zahraničí, ale aj s jednotlivcami, ktorí majú záujem o serióznu spoluprácu, výhodnú pre obe strany. Neberieme spoluprácu typu „**ty nám daj a od nás nechci nič!**“ Keď má niekto záujem seriózne spolupracovať, vieme sa vždy dohodnúť, aby to bolo výhodné pre všetkých zúčastnených. Tento rok sme dostali podporu od **Generálneho sekretariátu Výboru ministrov pre drogovú závislosť a kontrolu drog** z Grantovej schémy na podporu Národného programu boja proti drogám 2004-2008. Projekt realizujeme v spolupráci s Asociáciou klubov abstinujúcich Slovenska a finančné prostriedky sú určené na vzdelávanie a pobyty pre rodiny i jednotlivcov.

Už tradične je 5. september Národným dňom abstinentov. Čo na tento deň vaše združenie pripravilo?

Šírenie alkoholovej a drogovej závislosti má celospoločenský dosah. Okrem iného, zvyšuje aj riziko nákazy vírusom HIV/AIDS. To si vyžaduje komplexné zameranie preventívnych aktivít a koordinovanú spoluprácu príslušných odborných a svojpomocných organizácií, ako aj celej spoločnosti. Pri príležitosti Národného dňa abstinentov sme usporiadali sériu seminárov a besied s mládežou, rodičmi, pedagógmi. Cieľom bolo zviditeľniť aj činnosť Združenia abstinentov Slovenska a zdôrazniť potrebu neustáleho riešenia spoločenských problémov ako sú drogová závislosť, kriminalita mládeže, nedostatočné možnosti pre aktivity vo voľnom čase, upozorniť na diskrimináciu, ekologické problémy, AIDS a podobne. Organizátorom podujatia bolo Združenie abstinentov Slovenska, Asociácia socioterapeutických klubov abstinujúcich Slovenska a Klub abstinentov Trenčín. Spolupracujeme s mestským úradom v Trenčíne. Ponúkame spoluprácu iným inštitúciami a školám v regióne. Snahou bolo tentoraz pripraviť aj zaujímavý happening, s cieľom zaujať najmä mladých ľudí. Národný deň abstinentov – deň bez alkoholu, sa konal v Dome armády v Trenčíne, kde odzneli aj príhovory hostí a nechýbal ani kultúrny program, svedectvá abstinentov, otázky a odpovede pre verejnosť. Tým, že sme sa usilovali ponúknuť spoluprácu organizáciám rôzneho zamerania, napríklad aj školám, chceme prezentovať a upozorniť na existenciu mnohých závažných spoločenských problémov, otvoriť cestu, aby si spoločnosť i jednotlivci naliehavejšie uvedomili potrebu venovať sa ich riešeniu. Veríme, že sa nám podarí vnieť do myslenia najmä mladých ľudí ideu využiť

voľný čas lepšie, zapájaním sa do spoločensky prospešných aktivít. Za Národný deň abstinentov bol zvolený deň registrácie Združenia abstinentov Slovenska (5. septembra 1995). Prvý ročník bol pred deviatimi rokmi v Psychiatrickej nemocnici Philippa Pinela v Pezinku. Druhý ročník bol v Trnavskom divadle, tretí ročník v Rohožníku, štvrtý v Seredi, piaty v Banskej Bystrici, šiesty v Rožňave, siedmy v Prešove, ôsmy v Brezovej pod Bradlom. My, abstinenti, sme sa po celé tie roky usilovali a naďalej sa snažíme, aby široká verejnosť mala o nás pravdivé informácie. Do našej rodiny nepatria len abstinenti od alkoholu. Ak niekto žije v tejto predstave, tak toto je už predstavou nenávratne minulou. Dnes už pribúda abstinentov aj z radov patologických hráčov, „abúzerov“ drog... Obeťami závislosti nie sú prevažne manželia a otcovia, ale predovšetkým adolescenti vo veku od 10 do 21 rokov. A „emancipácia“ žien nezaostáva ani v tejto oblasti. Pribúda žien závislých od alkoholu, drog, trpiacich bulímiou, anorexiou. Počas Národného dňa abstinentov, viac ako v ostatné dni, hovoríme o **vyššej kvalite života** a my, abstinujúci, motivujeme populáciu k zdravému spôsobu života. Predchádzanie chorobným závislostiam je naším osobným vkladom do budúcnosti. Národný deň abstinentov bol aj podakovaním všetkým rodinným príslušníkom a priateľom, ktorí stáli a stoja okolo abstinenta a pomáhajú mu v jeho úsilí žiť triezvy život. V týchto ušľachtilých myšlienkach nás podporili i ľudia, ktorí sa na slávnostnej akadémii Národného dňa abstinentov nezúčastnili. Prezentácie sa uskutočnili vo viacerých psychiatrických nemocniciach, A-kluboch, mimovládnych organizáciách v Rohožníku, Prešove, Prednej Hore, Pezinku a inde.

Margita Škrabáľková

Kontakt:

Združenie abstinentov Slovenska

Adresa: P.O. box 19

906 38 Rohožník

Kontaktné osoby:

Pavol Podmajerský – prezident ZAS

Telefón: 034/6588 145; 0903 384 371

Jozef Prillinger, viceprezident ZAS

Telefón: 02/20293352, 0903105968

Tel./fax: 034/6588 145

Web: www.abstinenti.sk

E-mail: zas1@mail.t-com.sk

Číslo účtu: 0250216306/0900

Bankové spojenie:

Slovenská sporiteľňa, a.s., Senica

IČO: 35590548

Úspech vo svetovej fotosúťaži

Ocenená snímka Márie Čiernej v svetovej fotografickej súťaži Health and Disabilities 2006/2007.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), usporiadala svetovú fotografickú súťaž "Health and Disabilities 2006/2007" (Zdravie a zdravotne postihnutí). V tejto súťaži dosiahla významný úspech Slovenka, Mária Čierna.

Ako sama hovorí: „Nejde o veľké ocenenie (vlastne len o čestné uznanie "Special Mention"). Je však pre mňa o to vzácnejšie, že v súťaži WHO bolo pri-

hlásených 2500 príspevkov súťažiacich z 56 krajín". Medzi ocenenými bola Mária Čierna zaradená ako jediná Slovenka a ako jedna z dvoch účastníkov za nové členské krajiny EÚ (Lotyšsko a SR) v rámci všetkých kategórií.

Jej súťažná snímka, na ktorej je 29-ročná žena Noureen (na obrázku na invalidnom vozíku) zaujala porotu súťaže aj preto, že ide o ženu, ktorej počas zemetrasenia v Pakistane 8. októbra 2005 zahynuli

dve z troch detí a stala sa imobilnou v dôsledku zranenia chrbtice. Fotografia Márie Čiernej vznikla počas jej poslednej účasti na humanitárnej misii OSN (v januári až marci 2006 v afgánskom Muzaffarabade, v severnom Pakistane, na pomoc obetiam zemetrasenia, na ktorú bola delegovaná ako vtedajšia pracovníčka UNHCR. Vráťme sa však k postihnutej Noureen, ktorá bola jednou z mnohých tých žien, čo s ťažkými následkami prežili ničivé zemetrasenie (8. októbra. 2005), keď pri intenzite 7,6 stupňa Richterovej stupnice sa počet obetí na životoch odhadoval na 78 až stotisíc. Desatísíce ľudí vtedy zostalo zranených a tri milióny ľudí v severnom Pakistane prišlo o svoje príbytky a potrebovali súrne humanitárnu pomoc. (Zemetrasenie vtedy postihlo aj časť Afganistanu a Indie, najväčšmi však Pakistan). "Pri výkone našej práce sme medzi obeťami stretávali stovky sirôt, handicapovaných, duševne chorých, ale aj tzv. tinedžerských vdov (prinútených veľmi skoro k vydaju, ktorým počas zemetrasenia zahynuli manželia a stali sa tak v 15- tich rokoch vdovami s malými deťmi", prezradila nám v krátkosti Mária Čierna. Dodajme, že o svojich zážitkoch z rôznych misií OSN/UNHCR pripravuje aj knihu, z ktorej sa o osude Noureen bude možné dozvedieť viac. Čo dodať? Tešíme sa na zaujímavé čítanie z tejto publikácie a blahoželáme autorke ocenej fotografii, ktorú prinášame s týmto príspevkom aj v Humanite. (mš)

Snímka: Mária Čierna

Rozhovor

Život Rómov v nefalšovanej podobe

Tibor Huszár (1952) patrí k špičke slovenských fotografov súčasnosti. Do povedomia verejnosti sa dostal najmä veľkými cyklami fotografií Cigáni, New York – mesto tolerancie, Koloman Sokol, Portréty. Jeho fotografie sa nachádzajú v zbierkach galérií a múzeí v Bratislave, Prahe, Lausanne, New Yorku a v súkromných zbierkach v Európe, Ázii a Amerike. Nefotografoval umelcov ako modly, ale ako ľudí z mäsa a krvi. So svojou robustnou postavou vchádzal do života ľudí s takou nenútenosťou, že to vyrážalo dych. Rómovia, ktorých niekoľko rokov fotografoval v typických osadách na východnom Slovensku, ho po čase prijali medzi seba ako vlastného, lebo Tibor nemal problém naučiť sa ich reč a nemal strach žiť medzi nimi. Prišiel

medzi nich bez predsudkov, a preto mohol urobiť unikátne snímky z cigánskej svadby, ale aj pohrebu, snímky s holými detúrencami s bosými nohami alebo fotografiu chatrče s vyzdobeným oltárikom Panny Márie.

Kedy ste po prvý raz vstúpili do rómskej osady s úmyslom nafotografovať tamojší život v nefalšovanej, neretušovanej podobe?

Rómov som začal fotiť už v roku 1975.

Pred vaším objektívom stáli Rómovia takmer tri desaťročia. Čím vás ich svet priťahoval?

Vnímal som Rómov ako vrstvu, ktorá nejakým spôsobom absolútne ignoruje zákony, ktoré v krajine vládnu a žije si svoj život vnútornej a fyzickej nezávislosti. Fascinovala ma ich sloboda a ne-

poddajnosť. Ale moju úctu si získali aj tým, že si dokázali udržať svoju identitu. A to v celej sociálnej sfére, od tých najchudobnejších až po tých najbohatších. Pochádzam z Rece, kde takisto žili Cigáni. Bral som ich ako samozrejmu súčasť života. Na východnom Slovensku som však videl aj osady, ktoré boli pod ľudskú úroveň a dôstojnosť a pohľad do ich vnútra mnou otriasol. Keď som sa do rómskych kolónií vrátil po dvadsiatich rokoch, zistil som, že situácia sa nezmenila. Títo Rómovia žijú na okraji spoločnosti, ekonomické zmeny ich zasiahli oveľa tvrdšie ako ostatnú časť populácie.

Máte predstavu, ako by sa dal tento problém riešiť?

Počas pobytu v New Yorku som učil v škole, kde študovali deti, ktoré vyšli z väznice. Vláda štátu New York dávala

peniaze na to, aby pedagógovia v týchto deťoch objavili schopnosti, ktoré sú im vlastné, teda pohybové, hudobné, vizuálne a naučili deti využívať ich vo svoj prospech. Všetci mali evidentnú snahu priviesť tieto deti k maturite. Mnohí z adolescentov boli kedysi gangstrami ulice, ale dnes sú niektorí hviezdami americkej pop-music. Tým chcem povedať, že aj u nás treba pri edukácii Rómov hľadať špecifické spôsoby, ako ich motivovať. Najmä v tých oblastiach, kde je chudoba skutočne veľmi viditeľná, treba pomôcť, vyjsť im v ústrety. Viest' ich k tomu, aby boli sami schopní sa užiť. Rómovia sú zruční v umeleckých remeslách, vynikajúci muzikanti. Svoj potenciál však často nevedia využiť.

Myslíte si, že sa dá zmeniť život Rómov bez toho, aby stratili svoju vnútornú slobodu?

K týmto veciam treba pristupovať veľmi zodpovedne. Neváhal by som požiadať EÚ o podporu. Usporiadal by som súťaže architektov, aby navrhli nové druhy osád. Motivoval by som

ľudí k činnosti. Nedávno som počul, že sa chystá projekt rómskej turistiky. Domáci a zahraniční turisti by chodili do osád, kde by im Rómovia predvádzali svoje remeslá, tance, spevy. Takto získané peniaze by sa mohli investovať do ich bývania a vzdelávania. Rómovia majú veľké dispozície, ktoré spoločnosť málo podchytila. Voľakedy boli dobrými remeselníkmi, pletli koše, vyrábali korytá, hudobné nástroje. To sú veci, ku ktorým by sa bolo treba vrátiť. Tak citlivo, aby Rómovia zostali sami sebou, aby si zachovali svoje špecifiká, svoje odlišnosti.

Kam sa zaradujete vo fotografii?

Medzi dokumentaristov. Som presvedčený, že poslaním fotografie je dokument a vo vyššom štádiu reportáž. Veľa cestujem po svete a snažím sa na fotografiách zachytiť sám život, nefalšovaný, smutný, krutý, ale aj bezstarostne radostný. Bol som v Novom Mexiku medzi Indiánmi, Apačmi, v Arizone, v Colorade, v Zimbabwe, ale zažil som aj vojnu v Iraku. Na väčšine fotografií mám napísané len miesto a čas. To ostatné divák vyčítá

z obsahu fotografie. Robím klasickú čiernobielu fotografiu, lebo mám rád alchýmiu. Rád zväčšujem, mám rád okamihy, keď sa na fotografickom papieri objaví to, čo som nafotil. Je to hand made ako pri kubánskych cigarách.

Boli ste viackrát na dlhodobom pobyte v Amerike. Amerika je kotol, kde sa zbiehajú všetky chute a vône mnohých národností. Čím vás prekvapila?

Veľkosťou, ale aj ľuďmi, ktorí sú dobrí a niekedy až naivní. Nebola tam nikdy vojna, ľudia z generácie na generáciu prechádzajú normálnym rodinným životom – narodenie, škola, vydaj, deti, staroba, smrť, tak to ide dookola. Čo ma fascinovalo, tam funguje poriadok, právo, zákon. Amerika je multinárodný kontinent. V tom je jeho krása. Pod jednou zástavou združuje ľudí mnohých vyznaní. Každý si môže vyznávať, čo chce, ale musí doržovať pravidlá hry. A tak to má byť v každej spoločnosti. Ľudia by sa mali rešpektovať a ctiť si zákon.

Eva Muchová

O Alzheimerovej chorobe na javisku Činohry SND

Treba sa báť staroby?

Alzheimerova choroba je čoraz väčšie strašidlo súčasnosti. Ako hovorí profesor, MUDr. Ivan Žucha, je to proces, ktorý je občas rýchly a dramatický, inokedy nenápadný a zákerný. Jeho obeťami sú tí, ktorých ochorenie postihlo, ale aj okolie, ľudia, ktorí musia znášať dôsledky ochorenia svojich blízkych. Pre nich nastáva ťažká, občas až ničivá starosť. Do ich lásky k príbuznému sa vtiera znechutenie, netrpelivosť: kedy si pánboh vezme toho ich starého otca, mamu? Ved' aj láska a zodpovednosť sa unavujú a vtedy nastupuje prázdnota a beznádej.

Opatrovník má pocit, že si ničí život, často ho prenasledujú telesné zdravotné ťažkosti, poruchy spánku, bolesti žalúdka, obavy, že sa tej istej choroby dožije aj on sám.

S Alzheimerovou chorobou je spojených množstvo otázok, ktoré čoraz častejšie rezonujú aj v umeleckej tvorbe. Naposledy sa s témou demencie a Alzheimerovej choroby popasovala vo svojej hre *S mamou* slovenská dramatická **Táňa Kusá**, ktorá sa s týmto problémom a so starosťami o chorú matku musela vyrovnávať vo vlastnej

rodine. Aj preto jej hra pôsobí autenticky a neštylizovane, ako keby ju napísal sám život. Hra *S mamou* mala premiéru na záver sezóny 2006/2007 na javisku Slovenského národného divadla. Hlavnú postavu „dementnejúcej“ starej ženy stvárnila skvelá herečka Mária Kráľovičová. „*Kto nechce byť starý, nech sa obesí*“, hovorí s istou dávkou humoru táto herečka, ktorá sa v deň predpremiéry dožila osemdesiatich rokov. Svojím výzorom a bezbrehým temperamentom ako keby popierala všetky zákonitosti starnutia. Aj vo svojich osemdesiatich rokoch je plná života, účinkuje vo viacerých inscenáciách na javisku Slovenského národného divadla, nakrúca v rozhlase, stretáva sa s priateľmi, číta knihy, sleduje dianie okolo seba. Vyrovná sa hociktorej mladšej kolegyni. V novom predstavení dokonca s ľahkosťou a pôvabom tancuje. Je to človek, ktorý naplno žije a pracuje a nemá čas na vzdychanie a sebalútosť.

Pochválila sa nám: „Celý život som neoslavovala narodeniny. Nie som matematik, aby som rátala roky. Stále žijem s vrtulou v zadku. Ani v starobe nechcem holuby kŕmiť. Veľmi rada žijem. Rada sa hýbem, rada robím. Každý

Herečka Mária Kráľovičová stvárnila v predstavení Alzheimerovou chorobou postihnutú matku.

deň, ktorý som na javisku, je pre mňa sviatkom. Lebo herec, ktorý nehrá, je mŕtvy herec. Ja som živá.“

Táňa Kusá vedela už pri písaní divadelného textu, ktorý je poctou jej matke, kto si v ňom zahrá hlavnú úlohu. Ako nám prezradila: „Napísala som rozhlasové hry, môj debut bol v televízii i divadle, mám doktorát, prekladala som z latinčiny, hrdila som sa rozhlasovými fičrami, získala som domáce i zahraničné ocenenia – ale najväčší ohlas som mala na svoje televízne vystúpenie o mojej chorej matke, ktoré trvalo pár minút. Telefonovali mi známimi, známimi známych, pristavovali ma na ulici, písali mi. Mala som pocit, že každý druhý človek má v rodine chorého na Alzheimerovu chorobu. Vtedy som si uvedomila, že je to naozaj tichá epi-

démia. A ešte niečo. Že najdôležitejšie pre človeka je dôstojne prežiť. Aj v takej chorobe, ktorá nás môže dostať na okraj spoločnosti, keď nemáme pri sebe blízkeho, ktorý sa ochotne stane našou náhradnou pamäťou.“

Mária Kralovičová nemala problém cítiť sa do postavy, aj keď je v civilnom živote protipólom ženy, ktorú hrá. Sama sa však stala pred rokmi opatrovatelkou svojej matky, ktorá žila do deväťdesiatich dvoch rokov. S božskou trpezlivosťou sa jej venovala a odpo-

vedala na nekonečný prúd jej otázok. Muž jej vtedy hovoril: „Marína, už sa nebojím vlastnej staroby, lebo viem, že si dobrá opatrovníčka. Človek totiž môže byť ktokoľvek, aj akademik, nevie, kedy to našho príde.“

Hra „S mamou“ na javisku novoovorennej budovy SND, je viacgeneračná, ukazuje mladým i starším, že aj starí ľudia majú právo na život. Pred starobou nikto neujde, ani ten, čo sa jej dnes smeje do očí. Ak sa nad ňou zamyslíme, už teraz a pripravíme sa na ňu, o to ľahšie ju prij-

meme a naučíme sa s ňou žiť. Hra „S mamou“ nám našepkáva, že so štipkou humoru sa aj ťažká situácia zvláda ľahšie. A tiež nás motivuje k väčšej chápatosti a tolerancii k starším ľuďom. Veď naozaj nikto z nás dnes nevie, akú podobu bude mať jeho vlastná staroba. Ak budeme trpezliví a budeme mať porozumenie k starším, môžeme veriť, že v budúcnosti sa nám to vráti. Aj to je poslanstvo tejto divadelnej hry na javisku Činohry SND.

Eva Muchová
Snímka: autorka

Zdravé deti tancovali pre postihnutých kamarátov

Púchovské bailando

Veľmi pekné súťažné a charitatívne podujatie usporiadali deti základných škôl v Púchove pre svojich postihnutých kamarátov a nazvali ho „Púchovské bailando“. Uskutočnilo sa tohto leta v Dome kultúry v Púchove. Súťažili štyri víťazné tanečné skupiny.

Každá skupina reprezentovala svoju základnú školu a tancovala pre postihnutého kamaráta, alebo pre organizáciu. Pre mentálne a telesne postihnuté deti nášho

Domova sociálnych služieb v Nosiciach - Púchov tancovali žiaci Základnej školy na Mládežníckej ulici pod vedením pani učiteľky Mirky Ficovej.

Pre nás, zúčastnených, to bol obrovský zážitok už len preto, že sa rozhodli zdravé deti pomôcť svojim postihnutým kamarátom. Púchovské bailando bolo úspešné aj vďaka tomu, že mnohí ľudia mali otvorené svoje srdce a prispeli na dobrú vec, za čo im v mene našich posti-

hnutých detí srdečne ďakujeme.

Veľké ĎAKUJEM patrí všetkým, ktorí zorganizovali toto podujatie, aj tým, ktorí ho pomohli zrealizovať. Veľmi nás teší, keď zdravé deti myslia na to, že medzi nami žijú aj iné deti, ktoré to, čo zdravé deti berú ako samozrejmosť, nemajú, čiže zdravie.

Veľká vďaka aj Vám, deti.

Irena Suranová
riaditeľka DSS Nosice

Všimli sme si

Na konto Tesco charity roku pribudli ďalšie peniaze

V 4. kole verejnej finančnej zbierky, ktorá sa konala v obchodoch Tesco počas predĺženého víkendu od 16. do 19. augusta 2007,

sa vyzbieralo 225 867 korún. V tom čase sa pohybovali v priestoroch hypermarketov a obchodných domov dobrovoľníci Slovenského Čer-

veného kríža, ktorý je v tomto roku partnerom charitatívneho projektu. Celkovo sa tak navýšila suma na 1 443 263 korún.

Vyzbierané finančné prostriedky zostanú v danom regióne a použijú sa na pomoc starším a odkázaným ľuďom podľa toho, ako si využitie peňazí určil konkrétny územný spolok SČK.

Projekt sa s veľkým úspechom organizuje pod heslom: **Vezieme sa v tom spolu!** a jeho cieľom je podnieť verejnosť k zamysleniu sa nad problémami, ktoré vyplývajú z prebiehajúcich demografických zmien týkajúcich sa stárnutia populácie, ako aj zlepšiť vnímanie úrovne starostlivosti venovanej starším občanom.

Verejná finančná zbierka s množstvom podporných sprievodných aktivít na celom Slovensku, napríklad, meranie krvného tlaku alebo cholesterolu pokračuje ďalej. V ďalšej etape bolo možné špeciálne označených dobrovoľníkov stretnúť 13. až 16. septembra 2007. V polovici októbra sa tohtoročný projekt Tesco charita roku skončí.

(oh)
Snímka: autorka

Summary

To Make the World Better

(page 4)

In the last few months many interesting things happened in the institution for thirty-free seriously mentally handicapped clients, called Lepší svet. It is a non-profit organisation, which certainly does not get resources from the state for everything that it needs. Therefore it also raises money through its several own activities. It is successful and may be an example for the others as the workshops and courses it organised are not common in such institutions. Mainly if protected accommodation, protected workshops and rehabilitation centres are concerned. Furthermore, in this pilot institution, clients suffering from autism also find their place. Mutual tolerance and mutual respect can be felt here. The pleasant atmosphere that this unique institution provided, was also present at the recent opening of the exhibition of exclusive paintings of the academic painter Miroslav Cipár, under the title Paris XI/XII 06., which was opened at Lepší svet on 4th September. A total of 57 original works are exhibited with the technique of tempera and tempera and Indian ink, which were created during the creative stay of this prominent representative of the fine art in Paris, at the end of the last century. The exhibition takes place in connection with the 21st year of Biennale of illustrations Bratislava, starting on 7th September. Persons interested, art lovers or collectors have the possibility by the purchase of any of the original works by master Cipár to support the people with mental handicap.

We introduce the Association of Abstainers of Slovakia

(page 10-11)

The Association of Abstainers of Slovakia (hereinafter referred to as AAS) is a non-governmental, independent and non-political civil association with nationwide operation. It was established on 5th September, 1995. It is open to all natural, but also legal persons, whose aim is to initiate, by giving personal example to support and promote healthy and sober lifestyle. The association became a member organisation of the Slovak Humanitarian Council in December, 1996. The seat of AAS is in Rohožník and its president is Pavol Podmajerský, whom we addressed in our interview. On 5th September your association will have been established for 12 years. If you

had to balance, which successes would you highlight from your activities for the past 12 years?

In every day practice we see that the problem of pathological addictions is usually solved repressively, or in the form of treatment. The after-treatment is out of scope of the interest of state and local government authorities. We consider it to be correct that the abstainer culture becomes an integral part of ordinary life. In order that an abstainer is not an exot in the common society. We offer to the health institutions and to the abstainers to participate in their treatment and prevention from transferring addiction to the following generations with their own acting. In order to minimise the negative "duplication life scenarios". We are sure that with the help and in co-operation with the state institutions, local government authorities and non-governmental organisation and sponsors, we will manage to increase the level of consciousness of the beginning abstainers and of the broad public as well. We are sure that we are able to lay down real basics for a systematic co-operation of the state and local government authorities with the non-governmental organisations. If we take into regards that at the establishment of our Association of Abstainers of Slovakia we were assumed to have an early finish, and nobody believed that we survive for longer than a year, it is already a big success. During these 12 years we received recognition and appreciation of our work in Slovakia, but also abroad, and today nobody doubts that there is a place for us in our society. We co-operate with organisations dealing with the problem of drugs, with schools, health care institutions, state institutions, non-governmental organisations at home and abroad as well.

What are you successful in and where do you see the reserves of raising your work to a higher level?

Each year there are 10,000 people cured addicted to alcohol and about 2,000 people addicted to illegal drugs. One year after the treatment 60 % of the cured people remain abstainers. After five years only 20 – 25 % of the cured persons remain abstainers. Seeing these real numbers we can relatively accurately estimate: damage caused by drop-out from the work process, but also the costs for assuring health care (tapering-off cures, liver cirrhosis, psychosis...) We do not know how alcohol and other drugs are represented in cardiovascular and oncological diseases, diabetes or many other internal diseases. Equally we cannot precisely quantify what damage the "unsubdued addiction" causes to the mental health of the family members in the form of depressions, neuroses and psychosomatic diseases. The start up of the cured persons into abstinence and their following long-year maintaining in sober not only saves the economy of the

state, but also increases the quality of life of families with an "addicted" person. Our aim is that the percentage of the cured addicted persons after five years of abstinence should be as high as possible. Our organisation provides space for social services in the area of pathologic addictions, after-treatment processes and prevention in the social-pathologic phenomena. Building a new source of help – social counselling (social interaction) also in this area of medical prevention and prevention of social-pathologic phenomena. Our priority is also to improve the activities of the organisation. To contribute to the widening of specialist knowledge and practical skills of the members in social work through education, trainings, study stays and other activities for the members of the Association of Abstainers of Slovakia and its partner organisations. To secure the education of the employees for the counselling process and improve the sociological, psychological competence of the cured abstainers-addicted persons, who have a taste and possibility to continue working in the self-help groups.

The success in the world photography competition

(page 12)

The World Health Organisation (WHO) organised the world photography competition "Health and Disabilities 2006/2007". A Slovak woman, Mária Čierna achieved significant success in this competition. She says: "It is not the big award (in fact it is only an honourable award - "Special Mention") that counts. However, it is even more precious for me because there in the WHO competition were 2,500 applied contributions of competitors from 56 countries." She was the only Slovak person included among the awarded ones, and as one of the two participants from the new EU member countries (Latvia and Slovakia) within all the categories. Her photograph at the competition, which shows a 29-year-old woman Noureen (in the picture in a wheelchair) caught the eyes of the jury also because it is a woman, who during the earthquake in Pakistan on 8th October, 2005 lost two of her three children and she became immobile due to the injury of her spine. The photograph of Mária Čierna was taken during her last participation in the humanitarian mission of the UNO (in January – march 2006 in the Afghani Muzaffarabad, in the north of Pakistan, to help the victims of the earthquake, in which she took part as a former UNHCR worker.

Alcohol – drug number one, problem of the society, not only of the alcoholics - this is the title of the Humanity Plus supplement, in which we deal with the special topic on the destroying impact of this most wide-spread legal drug, but also with prevention and the club of abstainer alcoholics.

Časopis dobrovoľníckeho sektora Slovenskej republiky.

Vydáva Slovenská humanitná rada s podporou grantu MPSVaR SR. Rozširuje vlastnou distribúciou.

Objednávky prijíma redakcia. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Uverejnené príspevky

nehonorujeme. Registrácia pod č. MK SR 710/92, ISSN 1336-2208. Šéfredaktorka PhDr. Margita Škrabáľková, redaktorka PhDr. Eva Muchová. Adresa redakcie: Párikova 18, 821 08 Bratislava 2, telefón: 02-5020 0520, fax: 02-5020 0522, e-mail: tlacove.shr@changenet.sk. Grafická úprava: Agentúra Zachar, s. r. o., Bratislava, tlač: RAX, s. r. o., Bratislava. © SHR. Obálka - foto: Agentúra Zachar a archív SHR.

markiza text

Strana 834